

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคสังคมข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ IT (Information Technology) นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวัน สังเกตได้จากการนำคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมาใช้ในสำนักงาน การจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเราจะพบ IT เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับด้วยเสมอ และเป็นที่ยอมรับกันว่า IT เป็นเครื่องมือสำคัญชิ้นหนึ่งต่อขบวนการทางธุรกิจ และต่อขบวนการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาทั้งหน่วยงานในภาครัฐและเอกชนในวงการศึกษาไทย

ในส่วนของภาครัฐได้มีนโยบายให้การสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานและสถาบันทางการศึกษาต่างๆในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในองค์กร ดังจะเห็นได้จากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ.2544-2553 ของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในฐานะเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ซึ่งรวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรทางการศึกษา และได้มีแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2547 – 2549) ให้โรงเรียนใช้ไอซีทีในโรงเรียน โดยมียุทธศาสตร์ 5 ประการ คือ 1) การใช้ไอซีทีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) การใช้ไอซีทีเพื่อการบริหารและบริการทางการศึกษา 3) การผลิตและพัฒนาบุคลากร 4) การกระจายโครงสร้างพื้นฐานไอซีทีเพื่อการศึกษา โดยมีนโยบายให้ผู้เรียนทุกคน สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาทุกแห่ง ได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากไอซีทีเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ 1) สถานศึกษาทุกแห่งสามารถเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการเรียนการสอน 2) สถานศึกษามีห้องปฏิบัติการไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ 3) พัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์และ courseware 4) หน่วยงานทางการศึกษาทุกแห่งใช้ไอซีทีในการบริหารจัดการ และมีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อรองรับ e-Government 5) ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มีความรู้และทักษะในการใช้ไอซีทีในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทักษะที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

ปัจจุบัน สถาบันทางการศึกษาต่างๆได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปใช้อย่างแพร่หลาย อาทิ การใช้งานด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ,อีเลิร์นนิ่ง (E-Learning) ,ระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสาร เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ใน World Wide Web รวมถึงใช้เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างตัวบุคคล เช่น การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Email) หรือ Teleconference เป็นต้น เหล่านี้สามารถช่วยให้การเรียนการสอน หรือการศึกษาค้นคว้า ไม่จำกัดอยู่เพียงแต่ในห้องเรียนหรือห้องสมุดในสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ยังสามารถที่จะเรียนรู้ติดต่อสื่อสาร และค้นคว้าหาข้อมูลได้จากทุกหนทุกแห่งในโลก เพียงแค่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในระบบงานเชิงบริหารจัดการและการให้บริการทางการศึกษา เช่น การใช้งานระบบจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ Database Engine เพื่อสะดวกในการเรียกใช้ ค้นหา จัดเก็บและการนำข้อมูลมาประมวลผลเพื่อได้สารสนเทศที่ถูกต้อง และพร้อมใช้งาน หรือใช้ในการให้บริการลงทะเบียน online, การตรวจสอบผลการเรียนผ่านทาง website, การแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์ให้กับนักเรียน ผู้ปกครองรวมถึงบุคคลที่สนใจผ่านทาง internet ซึ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลาและสามารถทำงานได้ตลอด 24 ชั่วโมงอีกด้วย

กรณีศึกษา โรงเรียนเตรียมบัณฑิต(บริหารธุรกิจศึกษา) เป็นโรงเรียนสามัญศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 2 ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 ในปีแรกที่เปิดดำเนินการ มีนักเรียน 185 คน และครู 7 คน ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักเรียนทั้งสิ้น 1,039 คน มีเจ้าหน้าที่และครูจำนวน 90 คน ดังนั้นจากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาทำให้โรงเรียนมีข้อมูลที่จำเป็นต้องจัดเก็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนมากจัดเก็บในรูปแบบเอกสารและประมวลผลด้วยมือ ทำให้การรวบรวมประมวลผลข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ใช้ในงานบริหารจัดการต่างๆ เป็นไปอย่างลำบากและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาอันส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด ๖ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีนัยสำคัญว่า หากสถานศึกษายังจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศด้วยมือในรูปแบบของแฟ้มเอกสารอยู่ จะทำให้ข้อมูลไม่ครอบคลุม ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษานั้นๆ ได้ นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดความยุ่งยาก เมื่อต้องรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้หากมีการพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย จะช่วยเตรียมความพร้อมที่จะรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถรายงานต่อสาธารณชนได้อย่างเปิดเผยและชัดเจนตามที่

กฎหมายกำหนด ส่งผลให้สาธารณชน องค์กร และหน่วยงานต่างๆ มีความเชื่อมั่นในระบบการจัดการศึกษายิ่งขึ้น (ศิริชัย สมพงษ์, 2544 : 2) จากคำกล่าวข้างต้นทำให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาได้เป็นเพียงสนับสนุนกระบวนการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนเสริมภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรในเชิงรุกได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องต่อความจำเป็นและเป็นโอกาสที่จะพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามยุคสมัย ในส่วนของโรงเรียนเตรียมบัณฑิต(บริบูรณ์ศิลปศึกษา) มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารงาน โดยประยุกต์ใช้ในงานด้านวิชาการและด้านการบริหาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนและระบบงานเชิงบริหารจัดการ แต่จากผลการดำเนินงานพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าบุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ขาดการกระตุ้นจากผู้นำและขาดนโยบายการวางแผนแนวทางการดำเนินงานในการประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจน ดังที่ ดร.ครรชิต มาลัยวงศ์ (2548) กล่าวในบทความตอนหนึ่งโดยมีนัยสำคัญว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม หลักการสำคัญประการหนึ่งในการจัดการเทคโนโลยี คือ ต้องมีนโยบายในการจัดการเทคโนโลยี โดยหน่วยงานจำเป็นต้องประกาศนโยบายด้านการจัดการเทคโนโลยีให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติจริง อีกทั้งต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับสูงและผู้ปฏิบัติงานทราบว่กันนั้นๆ จะต้องทำอะไรบ้างและประโยชน์ที่ได้รับคืออะไร จากเหตุผลและหลักการข้างต้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเตรียมบัณฑิต (บริบูรณ์ศิลปศึกษา) เพื่อวิเคราะห์หาแนวทาง วิธีปฏิบัติ และแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยจัดทำเป็นแผนหลักด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีได้เต็มประสิทธิภาพ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนงานบริหารจัดการต่างๆ ให้มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนนำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียนและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพ ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเตรียมบัณฑิต(บริบูรณ์ศิลปศึกษา)
2. เพื่อจัดทำแผนหลักด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนเตรียมบัณฑิต(บริบูรณ์ศิลปศึกษา) และนำเสนอแนวทางในการปฏิบัติตามแผน

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาสถานภาพ ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอกชน วิทยาลัยศึกษา โรงเรียนเตรียมบัณฑิต(บริบูรณ์ศิลปศึกษา) โดยพิจารณาในส่วนการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายธุรการการเงิน ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปกครอง รวมถึงเสนอแนวทาง วิธีการปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหา โดยจัดทำเป็นแผนหลักด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

4. นิยามศัพท์

1. สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่ได้จากการนำข้อมูลดิบ (Raw Data) มาทำการประมวลผล หรือวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการประมวลผลหรือวิเคราะห์แล้ว สามารถนำไปใช้ได้ทันที
2. ระบบสารสนเทศ (Information System) หมายถึง กระบวนการจัดเก็บ รวบรวมอย่างเป็นระบบ จัดทำให้เป็นสารสนเทศ เพื่อประโยชน์และการนำเสนอข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน
3. เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology ; IT.) หมายถึง เทคโนโลยีที่ประกอบขึ้นด้วยระบบจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศที่มีการวางแผน จัดการ และใช้งานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา
5. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอกชน หมายถึง สถานศึกษาของหน่วยงานเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. วิสัยทัศน์(vision) เป็นการแสดงถึงภาพของหน่วยงานที่ต้องการจะเป็นในอนาคต โดยแสดงถึงความสำเร็จของจุดหมายที่ต้องการ
7. พันธกิจ (mission) เป็นการประกาศถึงภารกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ โดยบุคลากรในหน่วยงานจะต้องมีความเข้าใจและสามารถดำเนินการร่วมกัน
8. ยุทธศาสตร์ (strategy) เป็นการเลือกกลยุทธ์/กลวิธี โดยคำนึงถึงสถานะการณ์แล้วจัดลำดับความสำคัญ และกำหนดยุทธศาสตร์ที่เชิงรุกเชิงรับในระยะเวลาที่เหมาะสม
9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicators : KPIs) หมายถึง ดัชนีหรือสิ่งที่ใช้วัดสำหรับความก้าวหน้าของความสำเร็จ
10. SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง/ข้อได้เปรียบ (Strength) จุดอ่อน/ปัญหา (Weakness) โอกาส (Opportunity) และผลกระทบ (Threat)ของหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการต่อไป
11. SWOT Matrix คือ กระบวนการจับคู่ของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่เป็นไปได้และเหมาะสมขององค์กร

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพ ปัญหา และอุปสรรคของสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ และสามารถนำแนวทางวิธีปฏิบัติจากผลงานวิจัยไปดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว
2. สามารถนำแผนหลักด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมและเต็มประสิทธิภาพ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด
3. ผู้บริหารตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ และให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง